

	<p>TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI</p> <p>Human Rights Foundation of Turkey</p> <p>Sarıca Sok, No 7, 06080, Altındağ/Ankara</p> <p>Tel: +90 312 310 6636 Fax: +90 312 310 6463</p> <p>e-mail: tihv@tihv.org.tr www.tihv.org.tr</p>
---	--

22 Ağustos 2014

16-17 AĞUSTOS 2014, SİLOPİ-CİZRE-MİDYAT EZİDİ KAMPLARI GÖZLEM SONUÇ RAPORU

Çalışmanın Amacı

TIHV Bakım Verenlerin Bakımı grubu olarak Şengal katliamı sonrası Türkiye'ye geçen Ezidilerin yerleştiği alanlarda ruhsal duruma dair çalışma planlanlandı.

Çalışma 3 basamaklı hedeflendi;

1. Yardım veren kamu belediye gönüllü ağına psiko-sosyal destek eğitimi vermek. Bu kapsamda sosyal ve fiziki desteğin yanı sıra travmada ruhsal ilk yardım becerilerini de artırmayı sağlamak;
2. Durum tespitinde bulunmak: Fiziki yaşam koşulları, sosyal destek ağı ve ruhsal durumlarının tespiti;
3. Çalışma sırasında, alanda acil psikolojik destek sunmak.

Çalışmalar sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda psiko-sosyal destek ağının planlanması hedeflendi.

Ekip; Türkiye İnsan Hakları Vakfı Bakım Verenlerin Bakımı Projesi aktivistlerinden oluşturuldu (1 psikiyatri uzmanı, 1 psikiyatri asistanı, 7 psikolog ve 1 sosyal hizmet uzmanı).

Psikiyatrist Murat YALÇIN
Psikiyatri Asistanı Naci OLAM
Psk. Muharrem AYDIN

Psk. Şiyar GÜLDİKEN
Psk. Sema YÜCEDAĞ
Psk. Bijer DOĞAN
Uzm. Psk. Ömer YAVUZ YETİŞ
Psk. Ömer AKBA
Uzm. Psk. Mahmut PAKDEMİR
Shu. Ümit ÇETİNER

Çalışma Süreci

16-17 Ağustos tarihlerinde iki günlük bir çalışma planlandı. 16 Ağustos Cumartesi günü Silopi kampı ve Cizre sanayi bölgesi ziyaret edildi. 17 Ağustos pazar günü ise Batman Feqira Ezidi köyü, Midyat AFAD kampı ve Midyat Güven (Bacin) Ezidi köyü ziyaret edildi. 16 Ağustos günü saat 06:30'da Diyarbakır'dan iki araç ile Silopi'ye doğru harekete geçildi. Saat 10:30'da Silopi kamp alanına ulaşıldı. Kampta görev alan Bişenk sağlık aracı ziyaret edilerek Şırnak-Cizre Tabip Odası Başkanı Dr. Azad Bey ve Bişenk Sağlık Merkezi Sorumlusu Dr. Serdar Bey'den yürüttükleri sağlık hizmetleri hakkında bilgi alındı. Çadırlardan sorumlu olan belediye çalışanına çadırlarda durum tespiti için ailelerle görüşme isteğimizi ilettik ve onlar da bizlere aileler içinden üç kişi yönlendirdi. Öncelikle bu kişilere amacımızı anlattık ve ailelerden izin talebimizi ilettik. Ekibin tamamı Kürtçe diliyle ailelerle iletişim kurdu. Grup, üçe ayrılarak, eşlik eden kişilerin ailelerden aldığı izinle görüşmeler yapıldı. Her grup yaklaşık 5 ile 8 arası aileyle görüşme yaptı. Alan çalışmamız saat 13:00'de sona erdi. Daha sonra 13:30 sularında çocukların eğitimi için ayrılmış çadırda belediye çalışanları ve gönüllülere psiko-sosyal destek eğitimi verildi. Saat 16:30'da ise Cizre organize sanayi bölgesinde kalan Ezidi aileler ile görüşmek ve durum tespitinde bulunmak için Silopi'den Cizre'ye gidildi. Sanayi bölgesinde 3 gruba ayrılarak yaklaşık 5'er aile ile görüşüldü. Daha sonra da saat 19:30'da Diyarbakır'a dönmek üzere yola çıkıldı.

Ertesi gün 17 Ağustos günü 08:30'da Diyarbakır'dan iki araç ile yola çıkıldı. Saat 10:30'da Batman'da Ezidi ailelere destek veren gönüllü ve Musa Anter Halkevi çalışanlarına psiko-sosyal destek eğitimi verildi. Batman'da Ezidilere destek veren gönüllülerden, Ezidilerin yerleştiği köylerin isimleri ve krokileri alındı. 12:30'da Midyat AFAD kampına doğru yola çıkıldı. Saat 14.00'da Midyat Kaymakamıyla Midyat AFAD kamp alanı ve koşulları hakkında görüşüldü. Daha sonra kamp alanı gezilerek kampın fiziksel durumu ve koşulları hakkında bilgi alındı. 15.00 sularında 4 gruba ayrılarak, kampa yeni yerleştirilmiş 4'er 5' er aile ile görüşüldü. 17.30'da 5 ve 4 kişilik iki guruba ayrılarak, gruplardan biri Batman'ın Ezidi köylerinden Feqira'ya (Üçkuyular) diğer grup ise Midyat'ın Bacin (Güven) köyüne doğru hareket etti. Batman Feqira'ya (Üç Kuyular) giden grup, 18.00 sularında köye yerleşen 3 aile ile görüştü. Bacin Köyü'ne giden grup 2'şerli gruplara ayrılarak 5'er aileyle görüştü. 19.30'da Batman'a dönmek için yola çıkıldı. Batman'da sivil toplum temsilcileriyle, Batmandaki Ezidiler üzerine ve Batman'daki gönüllülere yönelik yapılabilecek psiko-sosyal destek eğitimi üzerine görüşüldü. 21.30'da Batman'dan Diyarbakır'a geçerek, 22.30'da iki günlük çalışma sona erdirildi.

Genel Bilgiler

Bilindiği üzere Irak'a bağlı Şengal (Sincar) bölgesinde son günlerde insanlık açısından trajik bir dönem yaşanmaktadır. Tarihleri boyunca onlarca katliama maruz kalmış Ezidiler, dünyanın birçok yerinde yaşamakta olup nüfusunun büyük bir çoğunluğu Irak'ın kuzeybatısına düşen Şengal (Sincar) bölgesinde yaşamaktadır. Yaklaşık 400-450 bin insanın yaşadığı Şengal bölgesinin, bir kısmı Irak hükümetine bağlı Musul kentine, bir kısmı da Irak Kürdistan'ı Duhok iline bağlı olduğu; fiziki olarak Sincar (Şengal) ve Şexan

adında iki bölgeye ayrıldığı ve bölgede yoğunlukla Ezidilerin olduğu ancak Araplar, Şii Türkmenler, Şabaklar ve Hıristiyanların da yaşadığı bilinmektedir.

Şengal Bölgesi 3 Ağustos günü Peşmerge güçlerinin geri çekilmesi sonucu IŞİD adı verilen örgüt tarafından ele geçirildi. Ele geçirme sırasında barbarca yöntemler kullanarak birçok kişiyi öldürdükleri, kız çocuklar ve kadınları esir aldıkları birçok kaynak tarafından yazılmıştır. Farklı kaynaklara göre bu saldırı sonucu Şengal, civar köy ve kasabalarından yaklaşık 200 bin insanın Şengal dağına sığındığı, 500 bin insanın yerini terk ettiği söylenmektedir. Özellikle Şengal Dağına sığınan Ezidilerin su ve yemek bulamadıklarından dolayı kimi kaynaklara göre ilk gün 40 çocuğun öldüğü daha sonraki günlerde de açlıktan ve susuzluktan belirlenemeyen rakamlarda çoğunluğu yaşlı ve çocuklardan oluşan ölümlerin olduğu belirtilmiştir. YPG/PKK güçlerinin bölgeye gelip Peşmerge güçleriyle koordineli bir şekilde güvenlik koridoru açtığı, bu şekilde yaklaşık 15 gün içerisinde Şengal dağında mahsur kalan Ezidileri Zaxo tarafına geçirdikleri birçok kaynak tarafından dile getirilmiştir. Zaxo-Silopi sınırında 150 bin Ezidi'nin beklediği, pasaporta sahip olan yaklaşık 6 bin kişinin de Türkiye'ye geçtiği görülmüştür. Ezidelerin bir kısmının da kaçakçılar tarafından 400-500 dolar karşılığında Türkiye ye Uludere üzerinden geçirildiği öğrenildi.

Gidilen Yerlerin Fiziki Koşulları

Silopi: Yaklaşık olarak 700 kişi kalmaktadır. Bir kısmının eski AFAD konutlarında kaldığı bir kısmının da belediyenin kurmuş olduğu çadırlarda kaldığı görüldü. AFAD konutlarında aynı yapı içinde 2-4 aile kalmaktaydı. Her bir çadırda yaklaşık 3-4 ailenin bir arada yaşadığı görüldü.

Barınma koşullarının yeterli düzeyde olmadığı, kullanılan sularda klorlama gibi tedbirlerin alınmasına karşın AFAD evlerinin önünden geçen kanalizasyon suyu ve aşırı sıcaklar nedeniyle bulaşıcı hastalık riskinin olduğu, yine bu aşırı sıcakların etkisiyle günlük yaşamın zorlaştığı (özellikle bebek ve yaşlılar açısından), soğutucu ihtiyacının karşılanamadığı, bununla birlikte günlük yemek ve içme suyu ihtiyaçlarının yeterli düzeyde karşılandığı ve Belediyenin Mobil Sağlık aracının nöbet usulü ile sürekli hizmet verdiği bilgileri alınmıştır.

Cizre: Yaklaşık 850 kişi bulunmaktadır. Bunların bir kısmı Cizre'deki evlere yerleştirilmiş olup geriye kalan büyük bir kısmı ise sanayi sitesi için yapılmış olan yapılarda kalmaktadır. Bu yapılar, 180 m² büyüklüğünde, iki katlı olup, bir tuvalet ve bir banyoya sahiptir. Tuvalet ve banyo sayısının yetersiz olduğu kalanlar tarafından ifade edildi. Bu yapılarda 5'er aile olacak şekilde kalındığı, yapıların camlarının olmadığı, temel ihtiyaçlarının karşılandığı, soğutucu ihtiyaçlarının karşılanamadığı, belediyenin mobil sağlık aracının düzenli olarak her gün belli periyotlarla geldiği, 112'nin ise acil durumlarda geldiği bilgileri alınmıştır.

Midyat: Midyat kampı yaklaşık 3000'er kişilik kapasitesi olan ve tampon bölgeyle birbirinden ayrılmış iki ayrı mahalleden oluşmakta ve her aileye bir çadır tahsis edilmektedir. Midyat-1 mahallesinde yaklaşık 1500 Ezidi, Midyat-2 mahallesinde de yaklaşık olarak 3000 Suriyeli Arap kalmaktadır. Günlük ortalama 300 kişinin kaydını yapabilecek bilgi işlem ve personel alt yapısının bulunduğu, güvenlik nedeniyle yaklaşık 15 gün iletişim araçlarının alındığı ve gerekli önlemler alındıktan sonra iletişim araçlarının geri verildiği, her iki halkın market, hastane gibi ortak yaşam alanları olduğu, temel ihtiyaçlarının "Kart Sistemi" ile (aylık kişi başı 80 TL civarında) karşılandığı şeklindeki bilgiler, oradaki yetkililer tarafından verildi.

Ezidi ailelerle yapılan görüşmeler neticesinde;

- amaşırhanelerde amaşır makinelerinin ve elde çamaşır yıkamak için gerekli leğenlerin de bulunmadığı, bu nedenle çamaşırlarını yıkamakta zorluk çektiklerini,
- Ailelerin kalabalık olması nedeniyle çadırların metre kare olarak yetersiz kaldığı,
- Marketlerde gıda ihtiyaçları dışındaki diğer temel ihtiyaç çeşitlerinin yetersiz olduğu (bebek maması, bebek bezi, kıyafet vb.),
- İhtiyaçları karşılamak için verilen kart limitinin yetersiz kaldığı (zellikle yemek ihtiyaçlarını karşılamayacağını dışındıkları için kısıtlı düzeyde gıda almaktadırlar) bilgileri alındı.

Gözlemlerimiz neticesinde; genellikle kalabalık aile olmaları itibariyle çadırların kk kaldığı, çadırların birbirine yakın mesafede olmaları nedeniyle aile mahremiyetinin korunamayacağı, bazı temel ihtiyaçlarının (bebek bezi, bebek maması, kıyafet vb.) eksik kaldığı, çocuklar için oyun ve eğitim alanının henüz oluşturulmadığı görülmüştür.

Bacin (Güven) Köyü: Mardin Midyat ilçesine bağlı Güven (Bacin) köyü daha önce boşaltılmış bir Ezidi köyüdür. Köy yaklaşık 100 haneli olup şu an bu evlerin terk edilmiş olduğu görülmüştür. Bu terk edilmiş evlerin oturulur halde olmadığı gözlemlenmiştir. Güven köyünden Avrupa'da yaşayan bir kısım ailenin köydeki evlerden bir kaçını restore etmiş oldukları ve yeniden oturulabilir duruma getirdikleri, yaklaşık 50 kişinin bu evlerden ikisine yerleştikleri görülmüştür. Bu yerleştikleri evlerin tüm odalarında eşya bulunmadığından sadece iki odanın kullanıldığı, yine Avrupa'da yaşayanlar tarafından yapılmış konuk evinde de yaklaşık 110 kişinin kaldığı bilgisi alınmıştır.

Birkaç ailenin birlikte yaşadığı evlerde günlük yaşam rutini oluşmuş olup, beslenme ve diğer temel ihtiyaçları belediye ve civardaki köyler tarafından karşılanmaktadır.

Konuk evinde ise st katta odalar, alt katta büyük bir salon, lavabo ve duşluklar olduğu, çocukların oyun oynayabileceği bir bahçenin mevcut olduğu konuk evinde yaşayanlar tarafından aktarılmıştır. Aynı şekilde konukevindikilerin de beslenme ve diğer temel ihtiyaçlarının belediye ve bazı civar köylüleri tarafından karşılandığı bilgisi alınmıştır.

Hem köydeki evlerde kalanlar hem de konuk evinde kalanlara yönelik sağlık hizmetinin yeterli düzeyde olmadığı, ayrıca sağlık hizmeti yerine getirilmiş olsa dahi ilaç ihtiyaçlarının karşılanmadığı bilgisi verilmiştir.

Batman Feqira ( Kuyular) Köyü: Batman'da daha önceden de Ezidilerin yaşadığı köylere, şengal'den gelen Ezidi ailelerin bir kısmı belediye tarafından yerleştirilmiştir. Bu köylerden biri olan Feqira köyü ziyaret edilmiştir. Feqira'da yaklaşık 100 kişiden oluşan 21 ailenin 6 hanede kaldığı, beslenme ve temel ihtiyaçlarının belediye tarafından karşılandığı, mobil ekiplerce bir kez sağlık taraması yapıldığı ifade edilmiştir.

Not: Raporda geçen yaklaşık kişi sayısı günlük olarak değişmektedir.

Gözlemlenen Ruhsal Duruma Yönelik Bulgular

Görüştüğümüz ailelerin yoğun kayĐı ve şok evresinde oldukları, birçoğunda **akut stres** belirtilerinin olduğu gözlemlendi...

Akut Stres Belirtileri

- Gece sık uyanma, gece uyumakta zorluk, “Uyku diye bir şey kalmadı.”
- Sık sık ağlama
- İrkilme, “Seslerden, gürültüden irkiliyoruz... Motosiklet sesi duyunca korkuya kapılıyoruz.”
- Korku ve kaçınma; “Burada da korkuyoruz, her an saldırı olacak gibi hissediyoruz...”
- İsteksizlik, keyifsizlik, zevk alamama
- İştahsızlık
- Somatik yakınmalar
- Boşluk ve boşunalık duygusu
- Yaşamın anlamsız gelmesi
- Yabancılaşma, insanların kendilerini anlamadığını hissetme
- **Kaygı ve güvensizlik;** “Kirve-komşuluk ilişkilerimiz olan Arap sünniler İŞİD’le bir olup bize saldırdılar... Etnik kökenimiz aynı olan Peşmergenin bizi koruyacağını bekliyorduk. Onlar da bizi yalnız bıraktı, savunmadılar... Elimizdeki silahları alıp kendimizi korumamızı da engellediler... Artık topraklarımıza dönemeyiz, komşularımızla artık bir araya gelemeziz, her tarafta İŞİD var... Bize, size bir şey olmayacak dendi, bizi kandırdılar...”
- **Çaresizlik;** “Perişan olduk, sefil olduk... Bardak kırıldı, darmadağın oldu, artık bir araya gelemez... Köyümüzde kaçamayanların öldürüldüğünü, cenazelerinin sokaklarda, köpekler tarafından parçalandığını, sünni Arap komşularımız arayıp, gelip cenazelerinizi alın dedi ama biz korkudan cenazelerimizi bile almaya gidemedik.”
- **Değersiz hissetme;** “Yaşamamızın anlamı kalmadı, hiç bir şeyimiz kalmadı.”
- **Nefret ve öfke;** “Araplarla artık bir arada yaşayamayız...Bize yaptıklarını yanlarına bırakmayacağız...”
- **Suçluluk duygusu;** “Biz niye yaşıyoruz ki gençler ölmüşken, yaşıyoruz da bir şey yapamıyoruz, elimizden ne gelir ki... Ülkemizi ve kadınlarımızı koruyamadık”
- **Utancı;** “Ölseydik, bunları görmeseydik... Bizim bu yaptığımız erkeklik değil, kızlarımızı koruyamadık...”
- Susma, içe kapanma, kendi kendine konuşma

Çocukların ailelerinin bulunduğu ortamdan uzaklaşmadığı, onlara yakın durmaya çalıştığı ve onların tepkilerini takip etkileri gözlemlendi. Çocukların bir kısmının olayı anlamlandıramadığı, bir kısmının ailelerine olayla ilgili sık sık sorular sordukları... Tepeyi gösterip, “İŞİD buradan da gelir mi?” diye sordukları, kendi aralarında çocukların birbirini “Kaçın İŞİD geliyor,” diyerek korkuttukları, gece ağlayarak uyandıkları, yüksek ses-gürültü gibi uyaranlar karşısında irkilip korktukları, çocukların durgun ve yabancılara karşı mesafeli-hırçın oldukları gözlemlendi.

Çalışmamız sırasında konversif atak geçiren 3 kişiye gerekli tıbbi müdahale yapılarak aileler bilgilendirildi.

Yaşanan Travmatik Olayın Özellikleri (türü, şiddeti, yayılımı)

Bireylerin tümünün travmaya doğrudan ya da tanıklık yoluyla maruz kalması,

Ruhsal açıdan travmatize edici etkenlerin devam ettiği, (İŞİD'in hâlâ eylemlerine devam ediyor olması, Kuzey Irak'ta ve Şengal'e yakın bölgelerde akrabaları ve yakınlarının olması, esir alınan kadınların durumu vs)

Neredeyse her aileden veya aile yakınlarından birilerinin kaybedilmiş veya öldürülmüş olması,

Dehşet ve korku yayan, vahşi yöntemler uygulanmış olması (baş kesme, diri diri gömme, ölülerin sokaklarda hayvanlar tarafından parçalanmaya terk edilmesi),

Ölülerinin vücut bütünlüğünün bozulmuş ve defnedilememiş olması,

Açlık ve susuzluktan ölme, zorlu-korkulu yolculuk sırasında yaşamını sürdürebilmek için defnetme zamanı bulamama, ölülerini bırakmak zorunda kalmak...

Yaşadıkları toprakları terk etmek, göçmen durumuna düşmek, sosyo-ekonomik kayıplar...

Çocuk yaştaki kızların ve kadınların kaçırılması, satılması, tecavüze uğraması...

Baş Etme Yöntemleri

- Bir arada kalma isteği
- Telefonla sürekli sınırın diğer tarafındakilerle konuşma ve kalanlarla ilgili bilgi alma
- Sınıra yakın bir yerde kalma isteği
- Avrupa'ya yerleşme isteği ve buna yönelik plan yapma
- Yakınlarının ölmüş olma ihtimalini yok sayma ve kabul etmekte isteksizlik
- Yaşanılan olayları sürekli konuşma isteği
- Öfkeli cümleler kurma
- Bu yapılanın Müslümanlıkla ilgisinin olmadığını yineleme
- Yerleştikleri yerlerdeki insanların kendilerinden haberdar olduklarının farkında olmaları
- Kendilerine sürekli yardım getirmelerinin iyi geldiğini ifade etmeleri
- "YPG bize güvenlik koridoru açmasaydı ve onlar olmasaydı hepimiz dağda ölürdük, iyi ki YPG var" ifadelerini kullanmaları

- Ağıt yakma. “Dünya var oldukça Şengal’i ve başımıza gelenleri unutmayacağız.”

Destek Sunma Sırasındaki Handikaplar

Destek sunma sisteminde gerek görevli, gerekse gönüllülerin yoğun çaba içinde olduğu gözlemlendi. Çalışmalar sırasında ruhsal açıdan sıkıntı yaratabilecek hususların da yer yer yaşanabildiği gözlemlendi.

- Görevli, gönüllü ve ziyaretçilerden bir kısmının davranışlarının kamp sakinlerinin mahremiyetini ihlal ettiği (izinsiz çadırlara girme, fotoğraf çekme, STK’ların basın açıklaması) gözlemlenmiştir.
- Gerek görevli, gerekse ziyaretçilerin kamp sakinlerine destek amaçlı olsa dahi sorularla sınır aşımına girdikleri görüldü. Bu durum retravmatizasyona (travmayı tekrarlatma) yol açabilir.
- Bilgi akış sürecinin karmaşa içinde olduğu, düzenli ve doğru bilgi akışının olmadığı gözlemlendi. Bu durum var olan kaygı düzeyini ve şoku artırmaktadır.
- Destek sunmak amaçlı olsa dahi travmatize olmuş ailelere temas sırasında yer yer yargı içeren politik-ahlaki davranış ve söylemlerin olduğu görüldü.
- Destek sunanların yer yer ailelere, yaşanan kayıplar ve uğradıkları zulme, acıya dair kıyaslamalar yaparak teselli etmeye çalıştıkları gözlemlendi.

Sonuç ve Öneriler

En temel insan hakkı olan yaşama hakkını hedef alan savaş, insan hakları ihlallerinin en uç noktasıdır. Savaş biyolojik, psikolojik, kültürel ve çevre etkileri nedeniyle insana yönelmiş ve insan elinden çıkmış en yıkıcı eylemdir.

Ezidi halkının maruz kaldığı savaş vahşetinin yaygınlığı, uygulanan şiddetin barbarca yönleri travmatik yıkımı daha da derinleştirecektir. Ezidi halkının geçmişinin katliamlar ve travmatik olaylarla dolu olması, bu ağır travmanın geçmişteki travmatik yükü de tetikleyeceği, yıkımı daha da artıracığı ve yaşama güvenle bağlanabilmeyi ciddi şekilde zedeleyeceği aşikârdır. Yaşamın devamlılığı için dünyanın sürekliliği ve bir düzeninin olduğuna dair inancın varlığı temel şarttır .

Gelecek ve dünya ile ilgili düşünce-kurgu sisteminin ciddi şekilde zedelenmiş olması, yaşama güvenle bağlanmayı zora sokacaktır.

Yaşanan ağır travmatik süreç birçok ruhsal bozukluğa yol açabilir. Geçmiş yaşantı ve travmanın ağırlığı düşünüldüğünde, travmatik öğelerin kuşaklar boyu aktarılabilme riskini de barındırdığını göz önünde bulundurmak gerekir.

Biliyoruz ki travmanın yükünü azaltmanın en önemli unsurlarından biri yaşamın rutin döngüsüne dönmesidir. Şengal’in güvenliğinin sağlandığı, sosyo-ekonomik koşulların onarıldığı, adaletin sağlandığı koşullarda, kendileri de isterse yaşam öykülerine topraklarında devam edecekleri bir yaşamın en onarıcı koşul olacağı aşikârdır. Ancak yakın zamanda bu mümkün görülmemektedir. Şu anki koşullarda Silopi

kampının hem fiziksel hem de ruhsal açıdan uygun olmadığı, Midyat kampının fiziksel koşulları nispeten daha iyi olmakla birlikte ruhsal açıdan iletişim ağının bozulacağı, kendilerini özgür hissetmedikleri, sosyal dayanışma ağından uzak kalacakları, aile mahremiyetinin sağlanmasının yetersizliği, Cizre yerleşkesinde de Silopi'dekine benzer handikaplarının olduğu düşünüldü. Midyat ve Batman'daki Ezidi köylerinde gerek fiziksel özellikler açısından gerekse ruhsal açıdan düşünüldüğünde günlük yaşam rutinine kısmen dönebildikleri, kaygı düzeylerinin daha düşük olduğu gözlemlendi. Gözlemlerimiz sonucu; köy evlerinde kalanların bağımsız yaşam alanları oluşturabilmeleri, Ezidi köyleri olması nedeniyle sosyal desteğin daha iyi olduğu, aidiyet duygusu ve uyumun daha iyi geliştiği görüldü.

Ailelerin tümünde yoğun bir şekilde Avrupa'ya yerleşme istekleri olduğu gözlemlense de köyde bulunanlarda Şengal'e dönme veya köyde kalma isteğinin de olduğu, Avrupa'ya yerleşme isteğinin daha az olduğu gözlemlendi.

Var olan durum itibari ile önerilerimiz:

- Fiziksel-sosyal destek sistemlerinin koordinasyonun tek elden yürütülmesi, düzenli kayıt sisteminin oluşturulması, var olan maddi ve insan kaynaklarının tespiti, kullanılması ve planlanmasının sağlanması
- Ezidi ailelere yönelik bilgi akışının açık, umut içeren reel cümlelerden oluşacak şekilde, mümkün olduğu ölçüde yürütülen hizmetin her basamağında önceden bilgi akışının sağlanması
- Güvenli ortam ve özel yaşam hassasiyeti; kendilerini olabildiğince güvende hissedebilecekleri alanların oluşturulması ve görevli, sosyal destek gönüllülerinin vb. mümkün olduğunca özel yaşam alanlarına girmemeleri, girilmesi gerektiğinde de hassasiyet (izin istemek, kendini tanıtmak ve az sayıda kişiyle girmek gibi) göstermeleri
- Sağlık hizmetlerine yönelik ihtiyaç tespiti ve bu hizmetin sürekliliği, ruhsal durum tespiti ve takibi, bu kapsamda psiko-sosyal destek programlarının planlanması ve sürdürülmesi
- Engelli, yaşlı ve kronik hastaların tespit edilip, gerekli ihtiyaçlarının karşılanması ve bu hizmetlerin devamlılığının sağlanması
- Çocukların yaşlarına uygun aktivitelerin en hızlı şekilde düzenlenmesi (eğitim, oyun alanları vb)
- Erişkinlerin günlük yaşam rutinlerine dönüşleri için çalışmaların yapılması (yetilerini kazandıkça kendi yaşam düzenekleri ve diğerleri için sosyal destek ağında aktifleşmeleri)
- Kişilerin meslek ve yeteneklerinin tespit edilmesi ve bu alanlarında çalışmalara katılmalarının sağlanması (öğretmen, doktor, eczacı, inşaat vb).